

ASIA: HE 207/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut opetus- ja kulttuuriministeriölle tilaisuuden lausua asiakohdassa mainitusta hallituksen esityksestä. Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työvoimapalveluiden järjestämisestä ja laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta ja laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta kumottaisiin. Lisäksi esityksessä muutettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettua lakia, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia, työttömyysturvalakia, työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia, työttömyyskassalakia, ulkomaalaislakia, valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annettu lakia, palkkaturvalakia, merimiesten palkkaturvalakia, ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia sekä eräitä muita lakeja. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan pääosin voimaan 1.1.2025.

Opetus- ja kulttuuriministeriö totesi lausuntokierroksella seuraavaa: Sivistyspalvelujen tarjoaminen ja työvoimakoulutuksen suunnittelu ja organisointi edellyttävät riittävän suuria ryhmiä. Koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut suunnittelevat toimintaansa ja omaa resurssien käyttöään myös sen perusteella, miten toiminta on käytännössä mahdollista organisoida. Mikäli työvoimapalveluista vastaavan tahon koulutuspalvelujen hankintatoiminta on hyvin hajautunutta, on vaarana, että järjestäjät tarjoavat palvelujaan ainoastaan suurimmille työvoimapalvelujen järjestäjille. Mitä pienemmiksi yksiköiksi työvoimapalvelujen järjestäminen muodostuu, sitä suurempi vaara on, että etenkin väkimäärältään pienten seutukuntien työllisyyttä tukevien sivistyspalvelujen saatavuus heikentyy.

Kuntien rahoitus sivistyspalveluihin ei saa vaarantua työvoimapalvelujen uudistuksen myötä. Kunnat ovat velvollisia järjestämään perusopetusta ja merkittävä osa kunnista järjestää vapaaehtoisena tehtävänä lukiokoulutusta tai ammatillista koulutusta. Näihin tehtäviin koulutuksen järjestäjät saavat valtionosuutta. Lisäksi osa kunnista on mukana toisen asteen koulutusta järjestävissä kuntayhtymissä. Hallituksen esitysluonnoksen mukaisesti kunnille kompensoidaan niiden toteuttamien työvoimapalvelujen kustannukset. Kustannukset on arvioitu nykyisten TE-palvelujen kustannusrakenteen perusteella ilman, että on varmuutta tehtävää hoitavien kuntien ja yhteistoimintaorganisaatioiden lukumäärästä. Mikäli työvoimapalveluja toteuttavia tahoja syntyy merkittävästi suunniteltua enemmän, voi olla riskinä, että kustannuksen kasvavat odotettua enemmän. Mikäli kustannukset nousevat odotettua enemmän, on vaarana, että resursseja etsitään muista kunnan toteuttamista palveluista, kuten sivistyspalveluista sekä kulttuuri- ja liikuntapalveluista.

Työnhakijoiden palveluprosessien tulee sujuvoitua entisestään. Palveluiden tuottamisessa tulee tunnistaa erityisalojen, kuten kulttuuri- ja luovien alojen yrittäjien ja toimijoiden tyypilliset piirteet; esimerkiksi se, että henkilö voi olla samaan aikaan monenlaisessa työmarkkina-asemassa. Tämä saattaa tuottaa ongelmia esimerkiksi työttömyys- ja sosiaaliturvan osalta. Taustalla on kokemus siitä, että taiteilijoiden pirstaleista työmarkkina-asemaa ei aina tunnisteta viranomaisyhteyksissä, mikä on johtanut kirjaviin käytäntöihin. Yrittäjyyden osalta tulkinnot liittyvät mm. yrittäjyyden pää- ja sivutoimisuuteen sekä mm. tulkinnoista omassa työssä työllistymisestä, työssäoloehdon täyttymisestä, tekijänoikeustulojen vaikutuksesta ja apurahajaksojen tulkinnasta. Kun työvoimapalveluiden järjestäjien määrä lukumääräisesti kasvaa varsin merkittävästi nykytilanteesta, on huolehdittava asiantuntijoiden osaamisen kehittämisestä yleisesti, mutta erityisesti pienten erityistä osaamista vaativien toimialojen osalta. Työnhakijoiden ja urasuunnitelmiaan pohtivien henkilöiden yhdenvertainen kohtelu maanlaajuisesti tulee kyetä varmistamaan. Hallituksen esityksessä jää epäselväksi, että se tuetaanko tulevaisuudessa työvoimapalveluiden järjestäjiä valtakunnallisesti palveluiden kehittämisessä ja mille organisaatiolle tämä tehtävä mahdollisesti osoitettaisiin.

Edellä mainittuun palveluiden yhteiskehittämiseen viitaten on hyvä, että Kehittamis- ja hallinnointikeskus tarjoaisi tukea alueellisille toimijoille palveluintegraation ja monialaisen työn kehittämisessä. Monialainen työ on monipuolistunut ja yleistynyt, mutta kehittyäkseen monialaisuus edellyttää systemaattista tukea. On myös tarkoituksenmukaista, että tämän tuen piiriin ei velvoiteta työllisyyspalveluiden järjestäjiä. Tämä asettaa valtakunnalliselle kehittämistoiminnalle selkeät laatutavoitteet, jotta toimijat osallistuvat yhteiskehittämiseen. Hallituksen esityksessä jää epäselväksi, että missä laajuudessa kehittämistukea tarjotaan ja miten tehtävän resursointi varmistetaan.

Laissa säädettäisiin työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoimintamallista ja nuorten matalan kynnyksen monialaisesta yhteispalvelusta. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää hyvänä toimintamallia, jossa työvoimaviranomainen laatisi analyysin alueensa nuorten monialaisen tuen yhteispalvelun tarpeesta ja edistäisi laadittuun analyysiin perustuen yhteispalvelun toteutumista alueellaan. Toiminnan suunnittelussa työvoimaviranomaisten tulisi neuvotella myös koulutuspalvelujen järjestäjien, hyvinvointialueiden ja muiden alueensa nuorten yhteispalvelun järjestämisen kannalta keskeisten toimijoiden kanssa. Käytännön toteutuksessa on keskeistä, että monialaisuus toteutuu ja että eri hallinnonalat sitoutuvat toimintaansa ja arvioivat tavoitteitaan monialaisen työn toteuttajina.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota meneillään olevaan kansallisen jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokkonaisuuden kehittämistyöhön ja sen liittymäpintoihin esityksen mukaiseen valtakunnalliseen tietojärjestelmäpalveluun. Tulisi kiinnittää huomiota yhteisen kansallisen tahtotilan luomiseen ja ylläpitämiseen sekä hallinnonalojen välisestä tiedon liikkuvuudesta huolehtimiseen.

Erityisasiantuntija Janne Savolainen,
050 340 1210

Opetus- ja kulttuuriministeriö